

	ΑΠΟ 23/12/2017 ΕΩΣ 05/01/2018
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ημερομηνία: Παρασκευή 29 Δεκεμβρίου 2018
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. *Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα κάθε πρότασης και δίπλα σε κάθε γράμμα τη λέξη **Σωστό**, για τη σωστή πρόταση, και τη λέξη **Λάθος**, για τη λανθασμένη.*

α. Οι βουλευτές σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1844 θα διορίζονταν από τον βασιλιά και θα διατηρούσαν το αξίωμά τους ισόβια.

β. Στην επανάσταση του Φεβρουαρίου του 1862 συμμετείχαν κατά κύριο λόγο αξιωματικοί, άνεργοι απόφοιτοι πανεπιστημίου και πολλά άτομα ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων.

γ. Το πολίτευμα της βασιλευόμενης δημοκρατίας ορίστηκε με το Σύνταγμα του 1864.

δ. Στη δεκαετία του 1880 οι εκλογείς συνήθιζαν να ψηφίζουν πολιτικούς με επιρροή, εφόσον είχαν δηλώσει με σαφήνεια την κομματική τους τοποθέτηση.

ε. Στις 22 Αυγούστου του 1910 ιδρύθηκε και τυπικά το κόμμα των Φιλελευθέρων από μέλη της Εθνοσυνέλευσης.

Μονάδες 5

A2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

α) Πραιτωριανοί

β) Ανόρθωση

γ) Ραλλικό κόμμα

Μονάδες 15

A3. Να παρουσιάσετε τις διαφορές των παλαιών κομμάτων με τη νέα γενιά ανθρώπων και τις συνθήκες μέσα στις οποίες αυτή διαμορφώθηκε.

Μονάδες 15

A4α. Ποια η οργάνωση των κομμάτων και η θέση των βουλευτών στο τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα; (μονάδες 5)

	ΑΠΟ 23/12/2017 ΕΩΣ 05/01/2018
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

A4β. Με ποιες μορφές εκδηλώθηκε ο εθνικός διχασμός στην ευρύτερη ελληνική κοινωνία; (μονάδες 10)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B1. Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να παρουσιάσετε:

α) τις αντιλήψεις του Χ. Τρικούπη όσον αφορά το κράτος, τη διοίκηση και την οικονομία, αντιπαραβάλλοντάς τες με τις αντίστοιχες του πολιτικού του αντιπάλου Θ. Δηλιγιάννη.

β) τις προσπάθειες που κατέβαλλε ο Χ. Τρικούπης, ως πρωθυπουργός, για την υλοποίηση αυτών των αντιλήψεων.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α [...] Η νέα Βουλή άρχισε τις εργασίες της στις 26 Φλεβάρη 1882 [...]. Ο νέος πρωθυπουργός [Χαρίλαος Τρικούπης] στον προγραμματικό του λόγο είπε: [...] «Τὸ πρόγραμμα ἡμῶν [...] ζητεῖ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ τόπου. Ἡ κοινωνία ζητεῖ φραγμοὺς κατὰ τῶν ὑπερβάσεων τῆς κυβερνήσεως, κατὰ τῶν ὑπερβάσεων παντός ἰσχύοντος, κατὰ τῶν ὑπερβάσεων τῆς Βουλῆς. Ὅ,τι πρέπει νὰ ἐπιζητῶμεν σήμερον εἶναι οὐχὶ ἐπίδειξις πλαστοῦ ἰσοζυγίου, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπιζητῶμεν σήμερον ἐν τῇ πολιτικῇ τοῦ κράτους τὴν ὁδόν, ἣτις θέλει φέρει εἰς τὸ ἰσοζύγιον, ἐὰν ἐμμείνωμεν ἀκραδάντως ἐν αὐτῇ. Ὅφειλομεν ἐν τῇ διαρρυθμίσει τῶν οικονομικῶν νὰ ἐπιζητήσωμεν αὐτὴν διὰ τῆς ὅσον [δυνατόν] ἐλαττώσεως τῶν δαπανῶν, ἐπιτρεπούσης ὅμως πλήρη τὴν ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, τῶν πόρων τοῦ ἔθνους καὶ τὴν ἐπαύξησιν τῶν πόρων τοῦ κράτους. Διὰ τοῦτο πᾶσα θυσία, τὴν ὁποίαν ἠθέλωμεν ζητήσει παρὰ τῆς Βουλῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνισχύσεως τῶν βιομηχανικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου, τῆς συγκοινωνίας καὶ πάντων δι' ὧν προάγεται ἡ ὑλικὴ δύναμις, θέλει ψηφισθῆ...»

Γ. Κορδάτου, Μεγάλη Ιστορία της Ελλάδας, τ. XII, σ.382, στο Κ.Ε.Ε., Αξιολόγηση των μαθητῶν στο μάθημα Θέματα Νεοελληνικῆς Ιστορίας, τχ. Πρώτο, Αθήνα 1999, σσ. 55-56.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β [...] Το δημοσιονομικό πρόγραμμα του Δηλιγιάννη μπορεί να συνοψισθεί σε δύο βασικές κατευθυντήριες ιδέες: Η πρώτη [...] επαναλαμβάνεται σε όλα τα προεκλογικά και μετεκλογικά προγράμματα του δηλιγιαννισμού της εικοσαετίας 1885-1905: οικονομία στις δημόσιες δαπάνες, που θα προκαλέσει ελάττωση της φορολογικής επιβαρύνσεως και θα αποτελέσει κίνητρο για τη σταδιακή, φυσική, αύξηση της εγχώριας παραγωγής από όλους τους παράγοντες του ενεργού οικονομικά πληθυσμού. Η δεύτερη, η έννοια της εθνικής εργασίας, που αναπτύσσει τις δυνατότητες της κάτω από τη σκέπη της κρατικής πολιτικής λιτότητας και στον τομέα των κρατικών δαπανῶν, αλλά και στο φορολογικό τομέα, σε τρόπο ώστε το κοινωνικό σώμα, χωρίς ταξικές διακρίσεις, να βρίσκεται σε στενή συνεργασία με το κράτος, είναι μια καινούργια ιδέα. [...] *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Νεώτερος Ελληνισμός από το 1881 ως το 1913, τ. ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 20002, σ.181.*

2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ [...] Για την κατασκευή των σιδηροδρόμων το κράτος διέθεσε συνολικά το 68% των αναγκαίων πόρων από δάνεια, από τα οποία πάλι το 74% αντλήθηκε από τις διεθνείς χρηματαγορές. [...] Αυτή η οικονομική και δημοσιονομική πολιτική είχε ως αποτέλεσμα μια αυξανόμενη και για τα ελληνικά δεδομένα ασυνήθιστα υψηλή επιβάρυνση των φορολογουμένων. [...] Όσο για τη φορολογική δικαιοσύνη πρέπει να διαπιστώσουμε ότι τα μερίσματα των μετοχών δεν επιβαρύνονταν καθόλου, ενώ άλλα έσοδα από κεφάλαιο καθώς και τα κέρδη των τραπεζών φορολογούνταν ελάχιστα, για να υπάρχουν κίνητρα για μεταφορά κεφαλαίων στην Ελλάδα. Τα φορολογικά βάρη έφεραν οι καταναλωτές μέσω των έμμεσων φόρων [...]. Σε αυτά προστίθενταν οι δασμοί που επιβάλλονταν κυρίως με εισπρακτικά κριτήρια. Το ποσοστό των έμμεσων φόρων στα δημόσια έσοδα αυξήθηκε πάντως από 50% το 1863 σε 68% το 1890, ενώ το ποσοστό των εσόδων από τη φορολόγηση αγροτικών προϊόντων μειώθηκε στο ίδιο διάστημα από 48% σε 22%.

Gunnar Hering, Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936, μτφ. Θ. Παρασκευόπουλος, τ. Α', Αθήνα 2006, σσ. 572-574

Μονάδες 25

B2. Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα δύο αποσπάσματα της ομιλίας του Ελευθερίου Βενιζέλου στην πλατεία Συντάγματος (5 Σεπτεμβρίου 1910), να αναφερθείτε στις βασικές θέσεις του πολιτικού του προγράμματος.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α «Συμπολίται, Γνωρίζετε ποία υπήρξαν τα αίτια, τα οποία προέκάλεσαν την εξέγερσιν του Αυγούστου παρελθόντος έτους, επομένως δεν έχω ανάγκην να υπομνήσω αυτά εις υμάς δια μακρών... Αστική δικαιοσύνη εφαρμόζουσα προς ρύθμισιν των σχέσεων του συγχρόνου βίου νομοθεσίαν χρονολογουμένην από 15 και 20 αιώνων... Εμπορική νομοθεσία χρονολογουμένη από ενός αιώνας... Ποινική διαδικασία ήτις... κινείται βραδύτατα... Δημοσία εκπαίδευσις, ήτις... εκτρέφει δι' ανεπαρκούς άλλως τε μορφώσεως τροφίμους του προϋπολογισμού ανικάνους διά κάθε άλλο πλουτοπαραγωγόν επάγγελμα. Εκκλησία... περιοριζομένη εις ξηρούς τύπους... Έλλειψις αγροτικής ασφαλείας... Αδιαφορία εντελής προς τας εργατικές και αγροτικές τάξεις... Ανικανότης προς παρασκευήν αναλόγου προς τους πόρους της χώρας αλλά φερεγγύου και ετοιμοπολέμου πάντοτε στρατιωτικής δυνάμεως...».

Γιάννης Κορδάτος, Ιστορία της νεώτερης Ελλάδας, τ. Ε', σσ. 210 κ. ε., στο: Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ' Τάξη Γενικού Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2010, σ. 90.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β [...] Δέν ἔρχομαι ἐνταῦθα ὡς ἀρχηγός νέου καί ἐσχηματισμένου κόμματος. Ἔρχομαι ἀπλῶς σημαιοφόρος νέων πολιτικῶν ἰδεῶν καί ὑπό τήν σημαίαν ταύτην καλῶ πάντας ἐκείνους, οἵτινες συμμερίζονται τὰς ἰδέας ταύτας, ἐμπνέονται ἀπό τόν ἱερόν πόθον ν' ἀφιερῶσωσι πάσας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος, νά συντελέσωσιν εἰς τήν ἐπιτυχίαν τῶν ἰδεῶν τούτων. [...] Δέν παραγνωρίζω, συμπολίται, τὰς δυσχερείας κατὰ τῶν ὁποίων ἔχει νά παλαίσῃ ὁ ἀνορθωτικός ἀγών διά νά στεφθῇ ὑπό πλήρους ἐπιτυχίας. Ἀλλά πιστεύω ἀκραδάντως ὅτι παρά τήν φθοράν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων, ἦν ἀπειργάσθη τόσον μακρά κακοδιοίκησις, οἱ ὕλικοί καί ἠθικοί πόροι τοῦ ἔθνους εἶναι ἀκόμη τοσοῦτοι, ὥστε

	ΑΠΟ 23/12/2017 ΕΩΣ 05/01/2018
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

εις χείρας εμπνευσμένων έργων της ανορθώσεως να ἀρκέσωσιν εις ἀναδημιουργίαν Ἑλλάδος ἀνταποκρινομένης πρὸς τὰς ἀξιώσεις τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, ἱκανῆς νὰ ἐπισπάσῃ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ νὰ καταλάβῃ ἐντιμοτάτην θέσιν ἐν τῇ Οἰκογενείᾳ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, δυναμένης δὲ τέλος, ὅταν γίνῃ καὶ ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς ἰσχυρά, νὰ συντελέσῃ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς Ἀνατολικῆς Εἰρήνης ὑπὸ ὄρους ἀσφαλίζοντας εἰς πάντα τούς κατοικοῦντας τὴν Ἀνατολὴν λαούς τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐημερίαν. *Γ. Θ. Μαυρογορδάτος, Μελέτες καὶ Κείμενα γιὰ τὴν περίοδο 1909 - 1940, Ἀθήνα - Κομοτηνὴ: «Ἐκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα», χ.χ., σσ. 81-83.*

Μονάδες 25

	ΑΠΟ 23/12/2017 ΕΩΣ 5/01/2018
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ημερομηνία: Παρασκευή 29 Δεκεμβρίου 2017
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A1.** α. Λάθος
β. Σωστό
γ. Σωστό
δ. Λάθος
ε. Σωστό

A2. α. Ήταν ομάδα στρατιωτικών την οποία επιχείρησε να δημιουργήσει ο Δ. Βούλγαρης για να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία.

β. Ήταν το γενικό σύνθημα των ανεξάρτητων πολιτικών που συμμετείχαν στις εκλογές της 8ης Αυγούστου 1910. Με την «ανόρθωση», ανάλογα με την περιοχή που ήταν υποψήφιοι και τον πληθυσμό στον οποίο απευθύνονταν, εννοούσαν είτε την υλοποίηση των αιτημάτων των συντεχνιών, όπως εκφράστηκαν στα συλλαλητήρια του 1909, είτε την επίλυση του αγροτικού ζητήματος με την παροχή γης στους ακτήμονες. Το σύνθημα της Ανόρθωσης υποστήριζαν και οι οπαδοί του Εθνικού Κόμματος του Κ. Μαυρομιχάλη που κατά την εκτίμησή τους δεν μπόρεσαν να υλοποιήσουν οι Βενιζελικοί.

γ. Ήταν ένα από τα αντιβενιζελικά κόμματα υπό το Δημήτριο Ράλλη. Ήταν αντίθετο προς τον εκσυγχρονισμό και κατά της ισχυρής εκτελεστικής εξουσίας και υποστήριζε ότι το Κοινοβούλιο έπρεπε να έχει ισχυρή θέση στο πολιτικό σύστημα. Στο πρόσωπο του βασιλιά έβλεπε το σύμβολο της εθνικής ενότητας. Απευθυνόταν κατά κύριο λόγο στα μεσαία και

	ΑΠΟ 23/12/2017 ΕΩΣ 5/01/2018
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

κατώτερα στρώματα των πόλεων καθώς και στους καλλιεργητές. Ζητούσε ενίσχυση της παραγωγής και αύξηση των θέσεων εργασίας, ώστε με την οικονομική ανάπτυξη να εξευρεθούν χρήματα για εξοπλισμούς, να καταπολεμηθεί η διαφθορά και η πατρωνία των κομμάτων. Δεν είχε κάποιο συγκροτημένο πρόγραμμα για την οικονομική ανάπτυξη.

A3 Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 75 «Η παρακμή των ξενικών κομμάτων ... που τις εξέφραζαν.»

A4 α. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 84 «Η οργάνωση των κομμάτων ... της εκλογικής τους περιφέρειας.»

β. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 94 - 95 «Στις εκλογές που προκηρύχθηκαν... της αντιπολίτευσης.» και σελ 96 «Ο εθνικός διχασμός έφτασε στο αποκορύφωμά του με την απόπειρα δολοφονίας του Βενιζέλου και τη δολοφονία του Ίωνος Δραγούμη, το 1920»

B1a. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 80 «Το τρικουπικό κόμμα ...συγκοινωνιακού δικτύου της χώρας.» και σελ 81 « Οι αντίθετοι με την πολιτική ... παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες»

Αναφορικά με τους στόχους του Χ. Τρικούπη κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης της χώρας, το ιστορικό παράθεμα εμπλουτίζει τις πληροφορίες μας. Είναι φανερό ότι ο Τρικούπης στον λόγο του επιθυμεί ανόρθωση της χώρας με περιορισμό ή και εξάλειψη κάθε μορφής υπερβάσεων. Ειδικότερα, στις οικονομικές του προοπτικές επιδιώκει την αλήθεια γύρω από το ισοζύγιο, τη μείωση των δαπανών και το ενδιαφέρον για την πρόοδο των παραγωγικών δυνάμεων που θα επιφέρουν αύξηση στα κρατικά έσοδα.

Αντίθετα, το πρόγραμμα του πολιτικού του αντιπάλου, Θ. Δηλιγιάννη, περνά από δύο κεντρικούς άξονες. Ο πρώτος, όπως μαρτυρείται από την πηγή, εστιάζει στη μείωση των δημοσίων εσόδων με απώτερο σκοπό την ελάττωση της φορολογίας, ώστε να δοθεί κίνητρο στην κινητοποίηση των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας, γεωργία, κτηνοτροφία. Ο δεύτερος αφορά στην πίστη του ότι η ανάπτυξη σηματοδοτείται με την αγαστή και αρμονική συνεργασία κράτους – ιδιωτών. Κάτι τέτοιο ήταν εφικτό μέσω της εφαρμογής μιας πολιτικής λιτότητας των κρατικών δαπανών, με δίκαιο φορολογικό σύστημα και μια αταξική κοινωνία όπου θα προωθείται η συνεργασία των πολιτών.

	ΑΠΟ 23/12/2017 ΕΩΣ 5/01/2018
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

β. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 80 «Για την υλοποίηση ... κήρυξε πτώχευση»

Πράγματι, όπως αποδεικνύεται από το ιστορικό παράθεμα, ο Τρικούπης ήταν προσηλωμένος στην προσπάθεια επίτευξης του μακρόπνοου προγράμματός του. Έκρινε ότι ήταν απαραίτητο η Βουλή να τονώσει με ψηφίσματα τις βιομηχανικές δυνάμεις της χώρας, κυρίως με την ενίσχυση των συγκοινωνιών, για τις οποίες δαπανήθηκε το μεγαλύτερο μέρος των εθνικών πόρων που κατά κύριο λόγο προήλθαν από τις διεθνείς χρηματαγορές. Παράλληλα, επιχειρώντας της υλοποίηση των στόχων του επεδίωξε την παροχή κινήτρων για επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα μέσω της ελάχιστης φορολόγησης των μετοχικών μερισμάτων και των τραπεζικών κερδών. Επιπρόσθετα, δασμοί και έμμεσοι φόροι αύξησαν τα δημόσια έσοδα, σε αντίθεση με την αγροτική φορολόγηση που δεν απέδωσε καρπούς. Για άλλη, όμως, μια φορά τονίζεται και από την πηγή ότι το πρόγραμμα του Τρικούπη σήμαινε εξαιρετική επιβάρυνση των φορολογουμένων.

B2. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 89 - 90 « Η πρώτη δημόσια εμφάνιση ... από μέλη της Εθνοσυνέλευσης.»

Το παρατιθέμενο ιστορικό παράθεμα, που αποτελεί άμεση πηγή καθώς συνιστά απόσπασμα του λόγου που εκφώνησε ο Βενιζέλος τον Σεπτέμβριο του 1910, φωτίζει ακόμη περισσότερο τους θεμελιώδεις στόχους του. Αναφερόμενος στις αιτίες που οδήγησαν στο κίνημα στο Γουδί εκφράζει με έμμεσο, αλλά εύγλωττο τρόπο τα σημεία στα οποία θα επικεντρωθεί η πολιτική του. Συγκεκριμένα, προτίθεται να εστιάσει το ενδιαφέρον του στον εκσυγχρονισμό της αστικής και εμπορικής νομοθεσίας, που είναι παρωχημένες, καθώς και στον απεγκλωβισμό και την κινητοποίηση της ποινικής διαδικασίας. Μέλημα του θα αποτελέσει ακόμη η βελτίωση της εκπαίδευσης, του στρατού, της προστασίας του εργατικού δυναμικού. Την ίδια στιγμή, επιθυμεί και τη στροφή της θρησκείας στην ουσία και όχι στους τύπους.

Για τους παραπάνω λόγους ζητά τη συνεργασία όσων συμμερίζονται τις απόψεις του, για να είναι πλήρης η εξυγίανση των κακώς κειμένων. Κάνει λόγο για την πάταξη κάθε είδους κακοδιοίκησης, ώστε με τις υλικές και ηθικές δυνάμεις του έθνους η Ελλάδα να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καιρών και να ενταχθεί στην ομάδα των πολιτισμένων χωρών, αφού θα έχει πρώτα εξασφαλίσει την ειρήνη με την Ανατολή ώστε και οι εκεί κατοικούντες Έλληνες να απολαμβάνουν την ασφάλεια.